

Nr 73

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.; given Stockholms slott den 17 mars 1967.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,

2) lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring,

3) förordning om ändrad lydelse av 20 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Sven Aspling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det nuvarande kravet på mantalsskrivning för utlännings tillhörighet till sjukförsäkringen och tilläggspensioneringen ersätts av ett krav på bosättning i Sverige. Förslaget innebär att en utlänning redan genom bosättning i Sverige kan få rätt till sjukvårdsförmåner och sjukpenning samt att pensionsgrundande inkomst kan tillgodoräknas honom för 1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 1 saml. Nr 73*

det kalenderår då han bosatt sig här. Det gällande mantalsskrivningskravet för rätt till folkpension för svensk medborgare, som inte varit mantalsskriven i Sverige för det år varunder han fyllt 62 år och de fem åren närmast dessförinnan, föreslås ersatt med ett krav på bosättning i Sverige.

Propositionen innehåller vidare förslag om de lagändringar som behövs för genomförande av standardhöjningen och basbeloppsanknytningen av folkpensioner i enlighet med förslag i statsverkspropositionen. Vid ett basbelopp av 5 700 kr. blir fr. o. m. den 1 juli 1967 det årliga pensionsbeloppet — bortsett från kommunalt bostadstillägg — för en ensam pensionär 4 920 kr. och för två pensionsberättigade makar tillhopa 7 680 kr. Ändring av konsumentprisindex föreslås leda till ändring av pensionerna tidigare än f. n. I propositionen föreslås, att riksdagen för budgetåret 1967/68 till folkpensioner beviljar ett förslagsanslag av 5 535 milj. kr.

I propositionen föreslås dessutom att vid bestämmande av arbetsgivarnas preliminära avgift enligt lagen om allmän försäkring, m. m. hänsyn skall kunna tas till mera betydande ändring som avgiftsunderlaget kan antas komma att undergå till följd av den allmänna löneutvecklingen.

Propositionen innehåller slutligen förslag i fråga om fondering i allmänna sjukförsäkringsfonden.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring**

Härigenom förordnas, att 1 kap. 3 och 6 §§, 5 kap. 1 § samt 19 kap. 1 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

1 kap.

3 §.

Försäkrade enligt denna lag äro svenska medborgare, så ock de som utan att vara svenska medborgare äro *mantalsskrivna* i riket.

Såvitt angår — — — — — första stycket.

Försäkrade enligt denna lag äro svenska medborgare, så ock de som utan att vara svenska medborgare äro *bosatta* i riket.

6 §.

Inom folkpensioneringen — — — — — ett basbelopp.

Basbeloppet fastställles av Konungen för varje månad och utgör fyra-tusen kronor multiplicerat med det tal, vilket angiver förhållandet mellan det allmänna prisläget under *tredje* månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Ändring av nämnda tal må ej föranleda ändring av basbeloppet, med mindre talet stigit eller nedgått med minst tre procent sedan närmast föregående ändring av basbeloppet vidtogs. Det sålunda beräknade basbeloppet avrundas till närmaste hundratal kronor.

Basbeloppet fastställles av Konungen för varje månad och utgör fyra-tusen kronor multiplicerat med det tal, vilket angiver förhållandet mellan det allmänna prisläget under *andra* månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Ändring av nämnda tal må ej föranleda ändring av basbeloppet, med mindre talet stigit eller nedgått med minst tre procent sedan närmast föregående ändring av basbeloppet vidtogs. Det sålunda beräknade basbeloppet avrundas till närmaste hundratal kronor.

¹ Senaste lydelse av 5 kap. 1 § se 1964:156 och av 19 kap. 1 § se 1966:350.

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 1 saml. Nr 73*

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 kap.

1 §.

Svensk medborgare, som är *mantalsskriven* i riket eller som varit mantalsskriven härstädes för det år varunder han fyllt sextiotvå år och för de fem åren närmast dessförinnan, är berättigad till folkpension enligt vad nedan sägs.

Har barn, som är svensk medborgare, till följd av sin ålder icke blivit mantalsskrivet här i riket, äger barnet likväl rätt till barnpension enligt 8 kap. 5 § och vårdbidrag i form av invaliditetsersättning enligt 9 kap. 3 §.

Svensk medborgare, som är *bosatt* i riket eller som varit mantalsskriven härstädes för det år varunder han fyllt sextiotvå år och för de fem åren närmast dessförinnan, är berättigad till folkpension enligt vad nedan sägs.

19 kap.

1 §.

Arbetsgivare skall — — — — — för tilläggspension.

Avgift till sjukförsäkringen — — — — — utfört arbete.

Avgift till försäkringen — — — — — samma resultat.

Vid beräkning av avgift enligt denna paragraf skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till trehundra kronor, och ej heller till arbetstagares lön eller ersättning i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Vad gäller sjukförsäkringen skall vidare, där ej fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten är för handen, vid beräkning av avgift bortses från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall bortses från arbetstagare, som vid årets ingång uppnått sextiofem års ålder, så ock från ar-

Vid beräkning av avgift enligt denna paragraf skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till trehundra kronor, och ej heller till arbetstagares lön eller ersättning i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Vad gäller sjukförsäkringen skall vidare, där ej fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten är för handen, vid beräkning av avgift bortses från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall bortses från arbetstagare, som vid årets ingång uppnått sextiofem års ålder, så ock från ar-

(Nuvarande lydelse)

betstagare i fall då lön eller annan ersättning till honom antingen enligt 11 kap. 2 § sista stycket icke räknas såsom inkomst av anställning eller, om arbetstagaren icke är svensk medborgare *eller mantalsskriven* härstädes, avser arbete utom riket.

Om redares — — — — — stadgas särskilt.

(Föreslagen lydelse)

betstagare i fall då lön eller annan ersättning till honom antingen enligt 11 kap. 2 § sista stycket icke räknas såsom inkomst av anställning eller, om arbetstagaren icke är svensk medborgare *och ej heller är bosatt* härstädes, avser arbete utom riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

Den nya lydelsen av 1 kap. 6 § skall dock tillämpas vid fastställande av basbelopp för tid från och med augusti 1967.

Äldre bestämmelser gäller alltjämt i fråga om avgift för tid före den 1 januari 1968.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 10 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 angående införande av lagen om allmän försäkring skall upphöra att gälla samt att 11 § nämnda lag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, *såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar*, i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall för år räknat utgöra *tretusentvåhundrasjuttio kronor* eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket *nämnda lag* samt fall som nedan i *tredje* eller *fjärde* stycket sägs ej är för handen, *två tusenfemhundra trettiofem kronor*.

De i första stycket angivna pensionsbeloppen skola för varje mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger etthundra, förhöjas med ett indextillägg. Varje sådant tillägg

För tiden intill utgången av juni 1968 skall i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall för år räknat utgöra *åttiosex och en halv procent av basbeloppet enligt nämnda lag* eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket *samma lag* samt fall som nedan i *andra* eller *tredje* stycket sägs ej är för handen, *sextiosju och en halv procent av basbeloppet*.

¹ Senaste lydelse av 11 § se 1966:237.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

utgör för gift pensionsberättigad som i första stycket sägs sextiofem kronor och för annan pensionsberättigad åttiofem kronor för år; dock skola indextillägg, vilka motsvara så många mångfald av tre som pensionspristalet 136 överstiger 100, utgöra för gift pensionsberättigad fyrtio kronor och för annan pensionsberättigad femtio kronor för år samt indextillägg, vilka motsvara så många hela mångfald av tre som pensionspristalet för juni månad 1965 överstiger 136, utgöra för gift pensionsberättigad sextio kronor och för annan pensionsberättigad sjuttiofem kronor för år. Därest pensionspristalet, efter att hava stigit med hel mångfald av tre, åter nedgår, skola indextillägg utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av tre.

Ätnjuter den ————— nämnda lag.

Ätnjuta makar ————— allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

Utan hinder av denna lag skall folkpension utgå med lägst det belopp som skolat utgå för juli 1967, om äldre lag gällt med den ändringen att de i 11 § lagen angående införande av lagen om allmän försäkring angivna beloppen tretusentvåhundrasjuttio kronor och tvåtusenfemhundraatrettiofem kronor i stället utgjort tretusenfyrahundrafyrtio kronor och tvåtusensexhundrasextiofem kronor.

För den, som ätnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension och vars pension jämlikt 18 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring utgår med högre belopp än som skolat utges med tillämpning av 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring, skall pensionen höjas med belopp motsvarande pensionsförhöjning som för- anledes av denna lag.

Pensionspristal skall sista gången fastställas för juli 1967.

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 20 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas, att 20 § förordningen den 18 december 1959 angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

20 §.

Preliminär avgift för visst år skall utgå med belopp motsvarande arbetsgivarens under nästföregående år debiterade slutliga avgift. Äro de för utgiftsåret gällande procentsatserna för avgiftsuttaget enligt lagen om allmän försäkring högre eller lägre än procentsatserna för det år som den sålunda debiterade slutliga avgiften avser, skall hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av den preliminära avgiften.

Preliminär avgift för visst år skall utgå med belopp motsvarande arbetsgivarens under nästföregående år debiterade slutliga avgift. Äro de för utgiftsåret gällande procentsatserna för avgiftsuttaget enligt lagen om allmän försäkring högre eller lägre än procentsatserna för det år som den sålunda debiterade slutliga avgiften avser, skall hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av den preliminära avgiften. *Konungen äger förordna att hänsyn skall tagas även till mera betydande ändring, som avgiftsunderlaget kan antagas komma att undergå till följd av den allmänna löneutvecklingen.*

Har slutlig — — — — — slutliga avgiften.

Särskild beräkning — — — — — omständighet föreligger.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1968.

¹ Förordningen omtryckt 1962:396.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 24 feb-
ruari 1967.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LANGE, KLING, EDENMAN, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i lagen om allmän försäkring, m. m.* och anför.

Riksförsäkringsverket har på Kungl. Maj:ts uppdrag utrett dels förutsättningarna för att som villkor för försäkringstillhörighet enligt 1 kap. 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring för personer, som inte är svenska medborgare, byta ut kravet på mantalsskrivning mot ett krav på bosättning, dels förutsättningarna för att för svenska medborgare mjuka upp ett i 5 kap. 1 § samma lag uppställt mantalsskrivningskrav samt lagt fram förslag i dessa ämnen. Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Försäkringskassaförbundet.

I prop. 1967:1 (bil. 7 s. 23) har vidare föreslagits standardhöjning och basbeloppsanknytning av folkpensionerna den 1 juli 1967. Förslagen föranleder viss lagändring.

Slutligen har inom socialdepartementet utarbetats en promemoria (stencil S 1966:6) i vilken föreslagits viss ändring i bestämmelserna angående beräkning av arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgetts av riksförsäkringsverket, Svenska landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, LO, TCO, SACO, Riksförbundet Landsbygdens Folk, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges köpmannaförbund och Svensk industriförening.

Försäkringstillhörighet inom den allmänna försäkringen m. m.*Gällande bestämmelser*

Försäkrade enligt *lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring*¹ (ändrad 1964: 146 och 156, 1965: 144 och 752 samt 1966: 236 och 350) är enligt huvudregeln svenska medborgare samt personer som utan att vara svenska medborgare är mantalsskrivna i Sverige (1 kap. 3 § första stycket). En person, som inte längre är svensk medborgare eller i Sverige mantalsskriven utlänning men som tillgodoräknats pensionspoäng, anses alltså vara försäkrad såvitt angår tilläggs pensioneringen (1 kap. 3 § andra stycket). Att en person är försäkrad innebär inte i och för sig att han har rätt till alla förmåner eller omfattas av alla förpliktelser enligt lagen. Närmare bestämmelser om i vilken utsträckning så är fallet finns för de olika försäkringsgrenarna. Olika regler gäller i vissa hänseenden för svenska medborgare och utlänningar.

Inom sjukförsäkringen gäller i princip att den som är försäkrad enligt 1 kap. 3 § första stycket AFL har rätt till sjukvårdsersättning (2 kap. 1 §). För rätt till sjukpenning och — i regel — moderskapspenning krävs dessutom att den försäkrade är inskriven hos allmän försäkringskassa (3 kap. 2 och 12 §§). Försäkrad som är bosatt i Sverige skall vara inskriven hos försäkringskassa fr. o. m. den månad då han fyller 16 år. Han skall vara inskriven hos den kassa, inom vars verksamhetsområde han är mantalsskriven. Är han inte mantalsskriven, skall han vara inskriven hos den kassa inom vars område han är bosatt vid årets ingång. Om han bosätter sig i Sverige senare under året, skall han skrivas in hos den kassa, inom vars område bosättningen äger rum (1 kap. 4 §). Försäkringskassa skall skriva in försäkrad så snart kassan fått kännedom om att han skall vara inskriven. Inskrivning gäller tidigast fr. o. m. tredje månaden före den då han skrivs in. Försäkrad, som inte är mantalsskriven, skall inom två veckor från den tidpunkt, då sådant förhållande inträtt att han skall vara inskriven hos viss kassa, anmäla sig hos denna. Så snart försäkringskassa fått kännedom om att försäkrad inte längre skall vara inskriven hos kassan, skall kassan avföra honom från sitt register över inskrivna försäkrade (1 kap. 5 §).

För att en svensk medborgare skall kunna skrivas in hos försäkringskassa och därmed ha möjlighet att få sjukförsäkringens samtliga förmåner räcker det alltså att han är bosatt i Sverige, medan det för en utlänning även krävs mantalsskrivning. Eftersom mantalsskrivningen för ett visst kalenderår bygger på bosättning i Sverige den 1 november året dessförinnan, kan utlänningen få vänta upp till 14 månader innan han blir inskriven hos försäkringskassa.

¹ Lagen benämns i det följande AFL.

Kravet att utlänning skall vara mantalsskriven för att bli försäkrad har mjukats upp i stor utsträckning genom konventioner mellan Sverige och olika främmande stater. Utländska medborgare är likställda med svenskar enligt särskilda konventioner med Danmark, Finland, Island och Norge (SFS 1956: 491), med Italien (SFS 1957: 458) samt med Storbritannien och Nordirland (SFS 1957: 154). Medborgare i de ifrågavarande länderna skall skrivas in hos försäkringskassa redan vid bosättning i Sverige. Samma likställighet med svenska medborgare följer av Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 118) angående utlänningars likställande med ett lands egna medborgare i fråga om social trygghet (SFS 1964: 57). Denna konvention gäller för Sveriges del i förhållande till Guatemala, Israel, Jordanien, Norge, Syrien, Madagaskar, Nederländerna, Indien, Centralafrikanska Republiken, Irland och Tunisien. Enligt en provisorisk europeisk överenskommelse om social trygghet, dock ej vid ålderdom och nedsatt arbetsförmåga eller för efterlevande (SFS 1955: 563), inträder likställighet med svensk medborgare när en utlänning som omfattas av överenskommelsen bosatt sig i Sverige och uppehållit sig här i minst sex månader, såvida han inte blivit mantalsskriven här tidigare. Överenskommelsen gäller för Sveriges del i förhållande till Belgien, Frankrike, Grekland, Luxemburg och Västtyskland samt en del av de länder för vilka de övriga konventionerna gäller.

Inom tilläggs pensioneringen grundas rätt till tilläggs pension på inkomst av förvärvsarbete. Pensionsgrundande inkomst beräknas för år då vederbörande varit försäkrad enligt 1 kap. 3 § första stycket (11 kap. 1 §). För att en utlänning skall få räkna inkomst som pensionsgrundande för ett visst år måste han alltså ha varit mantalsskriven för det året.

Enligt 1 § förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt AFL (förordningen omtryckt 1962: 395, ändrad 1966: 244) skall pensionsgrundande inkomst för försäkrad som är bosatt eller mantalsskriven i Sverige bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vars tjänstgöringsområde den försäkrade taxerats till statlig inkomstskatt eller skulle ha taxerats till sådan skatt, om han varit bosatt i Sverige eller inte haft att erlagga sjömansskatt. För annan försäkrad skall pensionsgrundande inkomst bestämmas av den lokala skattemyndigheten i Stockholm. Beräkningen av pensionsgrundande inkomst sker enligt 2 och 3 §§ med ledning av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt eller, i vissa fall, redares kontrolluppgift eller särskild uppgift från arbetsgivaren.

Enligt AFL är rätten till *f o l k p e n s i o n* i princip förbehållen svensk medborgare, som är mantalsskriven i Sverige eller som varit mantalsskriven här för det år under vilket han fyllt 62 år och för de fem åren närmast dessförinnan. Barn med svenskt medborgarskap som till följd av sin ålder inte blivit mantalsskrivet har ändå rätt till folkpension i form av barnpension och vårdbidrag (5 kap. 1 §).

Folkpension som beviljats kan i vissa fall fortsätta att utgå även sedan pensionärens rätt till pension enligt 5 kap. 1 § upphört (5 kap. 2 §).

För rätt till kommunalt bostadstillägg enligt lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension krävs att pensionären är mantalsskriven i den kommun som svarar för tillägget (2 §).

På grund av konventioner mellan Sverige och vissa andra stater kan utländska medborgare i Sverige få folkpension på samma villkor som svenska medborgare under förutsättning att vissa särskilda villkor om vistelsetid här i landet m. m. är uppfyllda. Detta gäller bl. a. medborgare i övriga nordiska länder.

Riksförsäkringsverket

I fråga om utländska medborgares ställning inom sjukförsäkringen erinrar riksförsäkringsverket om att det i AFL stadgade mantalsskrivningskravet i stor utsträckning satts ur kraft genom internationella avtal och ersatts av ett krav på bosättning i Sverige. Flertalet invandrare till Sverige — medborgare i de nordiska länderna och Västtyskland — behöver således inte avvakta mantalsskrivning utan blir omfattade av den svenska sjukförsäkringen vid bosättning i Sverige, medborgare i Västtyskland dock först efter sex månaders vistelse här, om de inte blivit mantalsskrivna tidigare. Att generellt för utlänningar ersätta kravet på mantalsskrivning med ett krav på bosättning skulle därför inte i och för sig medföra några nya problem.

Även om den ifrågasatta åtgärden att ersätta mantalsskrivningskravet med ett krav på bosättning inte i princip skapar några nya problem, vill riksförsäkringsverket framhålla de svårigheter som redan nu föreligger, när försäkringskassorna skall bedöma försäkringstillhörigheten för inflyttade utlänningar som omfattas av internationella överenskommelser. Kassorna får därvid ideligen pröva gränsfall, där det råder tvekan om en till Sverige anländ utlänning med hänsyn till bl. a. syftet med vistelsen här och vistelsens sannolika varaktighet omedelbart bör anses vara bosatt eller inte. Svårigheterna sammanhänger med att folkbokföringen f. n. saknar en mera fast och enhetlig praxis för bedömning i individuella fall av förutsättningarna för att en till Sverige anländ persons vistelse skall anses konstituera bosättning. Försäkringskassornas bedömning av bosättningsbegreppet sker efter i princip samma grunder som inom folkbokföringen, men kassorna har att självständigt avgöra om förutsättningar föreligger för tillhörighet till sjukförsäkringen på grund av bosättning. Detta medför att kassorna kan skriva in personer som inte blivit kyrkobokförda liksom att kassorna kan avföra personer som fortfarande är kyrkobokförda i Sverige.

En sådan ordning är enligt riksförsäkringsverkets mening inte lämplig. Det naturliga synes vara att försäkringskassorna inte alls går in i någon

prövning av bosättningsfrågorna utan helt rättar sina avgöranden om inskrivning efter folkbokföringsmyndigheternas beslut i kyrkobokföringsfrågan. Ett sådant tillvägagångssätt skulle medföra lättnader för sjukförsäkringens administration utan att betunga folkbokföringens organ mera än vad nu är fallet. En förutsättning för en sådan ordning är att bosättningsbegreppet inom folkbokföringen bedöms efter enhetliga regler och på ett sätt som motsvarar sjukförsäkringens behov. Verket erinrar om att centrala folkbokförings- och uppfördsnämnden i betänkande med förslag till ny folkbokföringsförordning m. m. (SOU 1966:16) upplyst, att nämnden framdeles kommer att företa en genomgripande överarbetning av förordningen. Denna kommer främst att innefatta en översyn av bosättningsbegreppet. För den allmänna försäkringens del är det enligt verkets mening angeläget, att översynen kommer till stånd snarast och att den företas under medverkan av verket såsom tillsynsmyndighet för försäkringskassorna. Först därefter blir det möjligt att föreskriva att försäkringskassornas beslut i bosättningsfrågor i princip skall grundas på folkbokföringsorganens motsvarande beslut.

Sammanfattningsvis uttalar riksförsäkringsverket, att några avgörande hinder inte synes föreligga mot att som villkor för utlännings tillhörighet till sjukförsäkringen byta ut kravet på mantalsskrivning mot ett krav på bosättning. Verket förordar att så sker.

Inom tilläggs pensioneringen gäller att pensionsgrundande inkomst beräknas för en utlänning, som invandrar till och börjar arbeta i Sverige, först sedan han blivit mantalsskriven här. Riksförsäkringsverket anser att olägenheterna av att pensionsgrundande inkomst inte beräknas för invandringsåret kan bli betydande för många utläningar både när det gäller deras egenpension och i fråga om familjepension. Vad nu anförts liksom den omständigheten att arbetsgivaravgift erläggs för lön till anställd utlänning, vare sig denne är mantalsskriven eller inte, talar enligt verkets mening för att mantalsskrivningskravet slopas. I stället bör man ställa upp ett annat kriterium på närmare anknytning till Sverige och detta bör väljas på sådant sätt, att det förorsakar så ringa administrativt besvär som möjligt. Därvid kan knappast något annat alternativ komma i fråga än ett krav på bosättning i Sverige. Från verkets synpunkt föreligger inga principiella eller organisatoriska hinder att som förutsättning för tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst byta ut mantalsskrivningskravet mot ett krav på bosättning.

En försäkrads pensionsgrundande inkomst bestäms av de lokala skattemyndigheterna. Dessa bör enligt riksförsäkringsverkets mening inte självständigt bedöma om bosättning skett eller inte. Denna fråga bör i stället avgöras på grundval av folkbokföringsmyndigheternas beslut om kyrkobokföring. Verket erinrar om att de på bosättning grundade beslut, som meddelas och registreras av folkbokföringsmyndigheterna, avser kyrkobokföring och mantalsskrivning. Uppgift härom finns hos de lokala skattemyndigheterna. På de avtryckskort av länsstyrelsernas tryckande register,

som skattemyndigheterna erhåller, finns angivet dels att kyrkobokföring skett på viss ort, dels från vilket årsskifte som den kyrkobokförde kommer att mantalsskrivas vid oförändrad kyrkobokföring. Däremot anges inte på kortet från vilken tidpunkt kyrkobokföring skett. Verket förutsätter att länsbyråerna i fortsättningen lämnar uppgift härom på de avtryckskort för utlänningar, som tillställs de lokala skattemyndigheterna. Vidare måste garantier skapas för att avtryckskort tillställs den lokala skattemyndighet som har att beräkna pensionsgrundande inkomst.

En övergång från mantalsskrivningskravet till krav på bosättning kan leda till att relativt korta vistelser i Sverige medför försäkringstillhörighet. Riksförsäkringsverket har därför övervägt att dessutom kräva att utlänningen vid inkomstårets utgång fortfarande står kvar som kyrkobokförd. En sådan föreskrift skulle dock komplicera förfarandet för de lokala skattemyndigheterna. Verket anser därför att det bör räcka att utlänningen varit kyrkobokförd i riket någon del av året. Verket erinrar i detta sammanhang om att mycket korta uppehåll i Sverige, som eventuellt föranleder kyrkobokföring, automatiskt faller bort som underlag vid beräkning av pensionsgrundande inkomst redan på den grunden att inkomsten av förvärvsarbete under ett år måste överstiga basbeloppet för att bli pensionsgrundande.

Riksförsäkringsverket framhåller vidare att i den mån pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete än anställning tillgodoräknas utlänningar på grund av de förordade nya bestämmelserna, motsvarande tilläggs-pensionsavgift kommer att tas ut av dem. Arbetsgivaravgift med hänsyn till anställda utlänningars avlöning debiteras redan nu, oavsett om de är bosatta eller mantalsskrivna i Sverige eller ej. Enligt 19 kap. 1 § fjärde stycket AFL görs dock, såvitt avser arbete utomlands, undantag för avlöning till utlänning som inte är mantalsskriven i Sverige. Verket förordar att uttrycket mantalsskriven i detta lagrum ändras till bosatt.

När det gäller mantalsskrivningskravet inom *f o l k p e n s i o n e r i n g e n* har det utredningsuppdrag, som lämnats riksförsäkringsverket, avsett svenska medborgare, som återvänder till Sverige från vistelse utomlands. Verket erinrar om att alla svenska medborgare, som varit mantalsskrivna i Sverige för de år varunder de fyllt 57—62 år, har rätt till folkpension med undantag av kommunalt bostadstillägg. Svenska medborgare kan alltså få folkpension utan att vara mantalsskrivna, om de uppfyller de nämnda förutsättningarna. Detta gäller vare sig de bor utomlands eller återvänder till Sverige efter att ha bott i ett annat land. En svensk medborgare, som inte varit mantalsskriven i Sverige för de år då han fyllt 57—62 år, kan däremot inte få folkpension om han inte är mantalsskriven. Om en sådan person, som varit bosatt utomlands, återvänder till Sverige omedelbart efter den 1 november ett år, måste han alltså vänta 14 månader innan folkpension kan börja utgå.

Riksförsäkringsverket anser att konsekvenserna av de gällande bestäm-

melserna är otillfredsställande. Olägenheterna skulle undanröjas, om mantalsskrivningskravet i 5 kap. 1 § första stycket AFL för den som inte uppfyller det särskilda villkoret om mantalsskrivning mellan 57 och 62 års ålder byttes ut mot ett krav på bosättning i Sverige. Verket förordar en sådan ändring. Vissa folkpensionsförmåner regleras i lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. Av bestämmelserna i nämnda lag följer att ändringen i 5 kap. 1 § AFL medför motsvarande utvidgning av rätten till hustrutillägg men däremot inte av rätten till kommunalt bostadstillägg.

Riksförsäkringsverket påpekar att utbytet av mantalsskrivningskravet mot ett krav på bosättning får verkningar också för andra svenska medborgare än sådana som återvänder till Sverige från vistelse utomlands. Det kan vara fråga om enstaka personer som trots stadigvarande vistelse i landet inte är folkbokförda någonstans, t. ex. vagabonder. I sådana fall kan sociala skäl tala för att de får folkpension. Verket anser därför inte motiverat att begränsa utvidgningen av pensionsrätten till utlandssvenskar som återvänder till Sverige.

Det gällande mantalsskrivningskravet medför inte enbart en begränsning av rätten till folkpension utan också en rätt till sådan pension för vissa svenska medborgare, som är mantalsskrivna i Sverige men som inte anses bosatta här enligt praxis inom den allmänna försäkringen. Vidare gäller att pensionsrätt efter avflyttning till utrikes ort nu faller bort först sedan mantalsskrivningen upphört. Den förordade ändringen kan medföra en viss försämring av pensionsrätten för dessa kategorier svenska medborgare. Riksförsäkringsverket framhåller med anledning härav att det finns möjligheter att låta den som redan beviljats pension få behålla pensionen. Att med hänsyn till eventuella övriga, säkerligen mycket sällsynta fall komplicera lagstiftningen är enligt verkets mening inte påkallat.

Här bosatta svenska barn har enligt 5 kap. 1 § andra stycket AFL rätt till folkpension i form av barnpension och vårdbidrag även om de inte hunnit bli mantalsskrivna. Verket framhåller att detta stadgande blir obehövt, om den förordade ändringen i paragrafens första stycke genomförs.

Riksförsäkringsverket anför slutligen att de ekonomiska verkningarna av förslaget blir mycket begränsade. Någon anslagsuppräknings påkallas därför inte.

Remissyttrandena

Riksförsäkringsverkets förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i remissyttrandena. Behovet av reformen har understrukits från många håll. I flera yttranden framhålls vikten av att den av verket förordade översynen av bosättningsbegreppet kommer till stånd snarast.

Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden anser att förslaget innebär en önskvärd utbyggnad av socialförsäkringen och tillstyrker det därför,

även om dess genomförande kommer att medföra inte obetydliga administrativa svårigheter. Enligt nämndens mening når man en viss överensstämmelse med skattelagstiftningen, om man i enlighet med förslaget ersätter kravet på mantalsskrivning med ett krav på bosättning. Riksförsäkringsverkets uppfattning att med begreppet bosättning i AFL skall anses kyrkobokföring gör dock, att det uppkommer vissa skiljaktigheter mellan bosättningsbegreppet i skattelagarna och AFL. Om förslaget skall genomföras och alltså enligt AFL kyrkobokföring skall vara liktydig med bosättning, bör detta enligt nämndens mening komma till uttryck i lagtexten. Behövliga ändringar i ADB-systemet för folkbokföring och uppörd kan inte överblickas förrän bl. a. aviseringsförfarandet mellan länsstyrelse, lokal skattemyndighet och allmän försäkringskassa utretts. Nämnden förutsätter att sådan utredning kan göras av riksförsäkringsverket och nämnden. Förslaget kan enligt nämnden med hänsyn till utredningsbehovet genomföras tidigast den 1 januari 1968.

Svenska arbetsgivareföreningen yttrar att det för företagens del är angeläget att snarast få en bättre lösning på de invandrande utlänningarnas rätt till sociala förmåner samt att det är rimligt, att svenska medborgare, som under viss del av sin aktiva tid arbetar i annat land, får möjligheter till samma sociala förmåner som övriga svenska medborgare redan vid bosättningen i Sverige. Föreningen delar verkets uppfattning att bosättningsbegreppet bör ses över snarast. LO tillstyrker förslaget, som överensstämmer med organisationens allmänna uppfattning om likabehandling av alla i samhället och på arbetsmarknaden. LO instämmer i önskemålen om översyn av bosättningsbegreppet.

Försäkringskassaförbundet anser det olämpligt att både försäkringskassorna och folkbokföringens organ skall bedöma frågor om bosättning. Folkbokföringens organ bör ensamma svara för denna bedömning, varvid förutsätts att bedömningen sker efter enhetliga regler och på ett sätt som motsvarar den allmänna försäkringens behov.

Departementschefen

Vid 1966 års riksdag slopades i huvudsak de regler inom tilläggspensioneringen som var strängare för utlänningar än för svenska medborgare. En kvarstående särregel för utlänning är stadgandet att den som inte är svensk medborgare skall vara mantalsskriven i Sverige för att anses som försäkrad enligt AFL. Svensk medborgare är försäkrad utan villkor om mantalsskrivning. Det särskilda mantalsskrivningskravet är av betydelse för utlänningens tillhörighet till både sjukförsäkringen och tilläggspensioneringen. Mantalsskrivningen avser kalenderår och bygger i princip på bosättning den 1 november året dessförinnan. Med hänsyn till mantalsskrivningskravet kan en invandrad utlänning alltså få vänta upp till 14 månader innan han kan få

del av sjukförsäkringens förmåner. För tilläggs pensioneringens del innebär mantalsskrivningskravet att utlänning inte tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst för invandringsåret.

Det gällande mantalsskrivningskravet för utlänning har genom internationella överenskommelser i stor utsträckning satts ur kraft i vad avser sjukförsäkringen. Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår att det största antalet utländska invandrare till Sverige, bl. a. medborgare i de nordiska länderna, inte behöver avvakta mantalsskrivning. De blir sjukförsäkrade vid bosättningen i Sverige. För den som endast kan åberopa den provisoriska europeiska överenskommelsen och det är bl. a. fallet med en förhållandevis stor grupp av invandrare, nämligen medborgare i Västtyskland, gäller dock en väntetid på sex månader såvida han inte blir mantalsskriven dessförinnan.

Vid behandlingen i prop. 1966:59 av utlänningars ställning inom tilläggs pensioneringen gav jag uttryck för uppfattningen att starka skäl talar för att mantalsskrivningskravet slopas både för sjukförsäkringens och tilläggs pensioneringens del. Riksförsäkringsverket har undersökt de administrativa konsekvenserna av ett sådant steg och funnit att det inte föreligger något hinder att ersätta mantalsskrivningskravet med ett krav på bosättning i Sverige. Verkets förslag har vunnit allmän anslutning vid remissbehandlingen. Jag förordar att det genomförs. I enlighet härmed bör ändring göras i 1 kap. 3 § och i 19 kap. 1 § AFL.

Riksförsäkringsverket har relativt utförligt behandlat frågan om bosättningsbegreppet inom den allmänna försäkringen och folkbokföringen. Enligt verkets mening är det angeläget att man får ett så vitt möjligt enhetligt bosättningsbegrepp, som tillgodoser både den allmänna försäkringens och folkbokföringens behov. En i betänkandet Ny folkbokföringsförordning m. m. (SOU 1966:16) aviserad översyn av bosättningsbegreppet bör enligt verkets mening ske utan dröjsmål och under medverkan av verket. Jag delar verkets uppfattning men vill framhålla, att översynen inte bör föranleda att den nu föreslagna reformen skjuts upp. Jag förordar att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 1968.

I avvaktan på att bosättningsbegreppet blir föremål för översyn torde försäkringskassorna för sjukförsäkringens del få följa den praxis som de hittills tillämpat, när de haft att bedöma försäkringstillhörigheten för invandrad utlänning som omfattas av en internationell överenskommelse. Pensionsgrundande inkomst inom tilläggs pensioneringen beräknas av de lokala skattemyndigheterna i efterhand för föregående kalenderår. Jag delar riksförsäkringsverkets uppfattning att de lokala skattemyndigheterna regelmässigt bör kunna bedöma frågan om en utlänning varit bosatt i Sverige under någon del av nämnda år med ledning av kyrkobokföringen. Jag förutsätter att riksförsäkringsverket och centrala folkbok-

förings- och uppborädsnämnden i samverkan när en tillfredsställande lösning av frågan om aviseringsförfarandet mellan länsstyrelse, lokal skattemyndighet och allmän försäkringskassa.

Det tidigare generella kravet på mantalsskrivning för rätt till folkpension mjukades upp i samband med tillkomsten av AFL. Enligt 5 kap. 1 § första stycket AFL föreligger rätt till folkpension dels för svensk medborgare som är mantalsskriven i Sverige, dels för annan svensk medborgare som varit mantalsskriven här för det år han fyllt 62 år och de fem åren närmast dessförinnan. En svensk medborgare som inte uppfyller sistnämnda förutsättningar och som återvänder till Sverige från vistelse i utlandet, kan inte få folkpension förrän han blivit mantalsskriven. Trots att han är bosatt i Sverige kan han få vänta upp till 14 månader innan pension kan utgå. Riksförsäkringsverket har föreslagit sådan ändring av 5 kap. 1 § första stycket AFL att rätt till folkpension skall föreligga för svensk medborgare som är bosatt i Sverige eller som varit mantalsskriven här för det år då han fyllt 62 år och för de fem åren närmast dessförinnan. Förslaget avhjälpel bl. a. vissa brister i socialförsäkringsskyddet för svenskar som vänder hem från internationell biståndsverksamhet (jfr rskr 1965: 414). Jag förordar förslaget.

I 5 kap. 1 § andra stycket AFL finns en bestämmelse som syftar till att barn, som är svensk medborgare, skall kunna få folkpension i form av barnpension och vårdbidrag redan under första levnadsåret. Med den nyss förordade ändringen av paragrafens första stycke kan bestämmelsen utgå.

Förslagets ekonomiska verkningar blir enligt riksförsäkringsverkets bedömning så ringa, att de inte behöver påverka anslagsberäkningen för folkpensioner.

Standardhöjning och basbeloppsanknytning av folkpensioner

Gällande bestämmelser m. m.

Statsmakternas ställningstaganden år 1958 i fråga om den framtida folkpensionsnivån innebär att folkpensionerna fram till år 1968 skall höjas successivt så att ålderspensionen kommer att uppgå för en ensam pensionär till 3 600 kr. och för två pensionsberättigade makar till 5 400 kr., allt uttryckt i 1957 års penningvärde. De hittills genomförda standardhöjningarna i kronor räknat framgår av följande tablå.

Den 1 juli år	Ensam pensionär	Makar
1958	150	240
1960	250	350
1962	350	500
1964	300	450
1965	150	230
1966	170	260

Enligt huvudregeln i 6 kap. 2 § AFL utgör ålderspensionen för en ensam pensionär 90 % av basbeloppet och för var och en av två pensionsberättigade makar 67,5 % av basbeloppet. Hel förtidspension och full änkepension utgår med samma belopp som ålderspensionen (7 kap. 4 § och 8 kap. 4 §).

Basbeloppet fastställs av Kungl. Maj:t för varje månad. Basbeloppet utgör 4 000 kr. multiplicerat med det tal, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget under tredje månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Ändring av nämnda tal får ej föranleda ändring av basbeloppet, om inte jämförelsetalet stigit eller gått ner med minst tre procent sedan närmast föregående ändring av basbeloppet. Vid basbeloppsberäkningen sker avrundning till närmaste hundratal kronor (1 kap. 6 §). Vid beräkning av det allmänna prisläget utgår man enligt kungörelsen den 25 maj 1962 (nr 383) från konsumentprisindex. Beräkningen utförs av statistiska centralbyrån, som skall redovisa resultatet av beräkningen senast den 25 i månaden efter den som beräkningen avser. Basbeloppet utgör fr. o. m. april 1967 5 700 kr.

Reglerna om ålderspensionens, förtidspensionens och änkepensionens anknytning till basbeloppet har ännu inte trätt i kraft. För tiden intill utgången av juni 1968 skall, om inte Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar annat, en äldre metod för indexregleringen tillämpas. Inte heller har den i AFL angivna pensionsnivån uppnåtts ännu.

Bestämmelser om pensionsbelopp och indexreglering under övergångstiden finns i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen

om allmän försäkring (ändrad 1963: 58, 1964: 157, 1965: 145 och 1966: 237). Pensionspristal skall fastställas med tillämpning av äldre bestämmelser (10 §). Dessa innebär att statistiska centralbyrån verkställer beräkning av förhållandet mellan det allmänna prisläget under varje månad och prisläget i december 1951. Beräkningen sker med ledning av konsumentprisindex. På grundval av beräkningen fastställer Kungl. Maj:t senast den 5 i andra månaden efter den som beräkningen avser det procenttal (pensionspristal), som utmärker angivna förhållande. Sålunda fastställt pensionspristal gäller under tredje månaden efter den som beräkningen avser.

Pensionens grundbelopp är för en ensam pensionär 3 270 kr. och för var och en av två pensionsberättigade makar 2 535 kr. per år. För varje mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger 100, förhöjs pensionen med ett indextillägg. Varje nytillkommande indextillägg utgör 85 kr. för en ensam pensionär och 65 kr. för var och en av två pensionsberättigade makar. Varje indextillägg som utlösts före den 1 juli 1962 utgör 50 resp. 40 kr. och varje tillägg som utlösts därefter men före den 1 juli 1965 utgör 75 resp. 60 kr. (11 §).

För april 1967 är pensionspristalet 168 och antalet indextillägg således 22. Vid oförändrat antal indextillägg innebär detta att ålderspensionen — frånsett kommunalt bostadstillägg — utgör sammanlagt 4 670 kr. för en ensam pensionär och 7 280 kr. för två gifta pensionärer per år. Det kan antas att pensionspristalet före juli månad 1967 stiger så att ett nytt indextillägg utlöses.

Departementschefen

I prop. 1967: 1 (bil. 7 s. 23) har föreslagits en standardhöjning av folkpensionerna den 1 juli 1967 med 170 kr. för en ensam pensionär och 260 kr. för ett pensionärspär. Med 23 indextillägg skulle ålderspensionens årsbelopp bli — frånsett kommunalt bostadstillägg — 4 925 kr. för en ensam pensionär och 7 670 kr. för ett pensionärspär. Motsvarande höjningar inträder för hel förtidspension och oreducerad änkepension.

I prop. 1967: 1 har jag vidare anmält att jag avser att föreslå ändringar i fråga om värdesäkring av folkpensionerna. Folkpensionsbeloppen är i AFL uttryckta i procent av basbeloppet, vilket på visst sätt förändras efter ändringar i det allmänna prisläget. Ålderspensionen anges till 90 % av basbeloppet för en ensam pensionär och till sammanlagt (67,5 + 67,5) 135 % av basbeloppet för två pensionsberättigade makar. Av tekniska skäl har folkpensionernas anknytning till basbeloppet hittills kunnat genomföras endast i fråga om barnpension, barntillägg, invaliditetstillägg och invaliditettersättning. Folkpensioneringens huvudförmåner ålderspension, förtidspension och änkepension anges i stället i övergångsbestämmelser till AFL, vilka är avsedda att gälla längst fram till den 1 juli 1968, i ett belopp i kronor. Pensionsbeloppen värdesäkras genom indextillägg som utlöses vid viss

förändring av det s. k. pensionspristalet som i sin tur bestäms av konsumentprisindex. Det finns nu möjlighet att byta ut den nuvarande anordningen med indextillägg mot den form av värdesäkring som anges i AFL och som innebär att pensionernas totalbelopp står i relation till det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet. Jag förordar att så sker fr. o. m. den 1 juli 1967.

De i AFL angivna andelarna av basbeloppet — 90 resp. 135 % — är avsedda att nås år 1968 sedan de standardhöjningar som statsmakterna uttalat sig för genomförts i sin helhet. Procentandelen av basbeloppet bör vid basbeloppsanknytning den 1 juli 1967 lämpligen avvägas så att den med det senast fastställda basbeloppet 5 700 kr. ger i stort sett samma pensionsbelopp som vid 23 indextillägg skulle ha utgått för juli 1967 enligt äldre lagstiftning vid en standardhöjning med 170 kr. resp. 260 kr., dvs. 4 925 kr. för en ensam pensionär och 7 670 kr. för ett pensionärspar. Detta resultat nås om pensionen för en ensam pensionär bestäms till 86,5 % av basbeloppet och för var och en av två makar till 67,5 % av basbeloppet, dvs. för makarna tillhopa 135 %. Under angiven förutsättning blir, med tillämpning av 16 kap. 4 § AFL, pensionsbeloppet 4 920 kr. för en ensam pensionär och 7 680 kr. för ett pensionärspar. Det procenttal som avsetts för makar fr. o. m. juli 1968 skulle man alltså nå redan den 1 juli 1967. Detta beror på att den i AFL angivna relationen mellan pensionen för en ensam pensionär och pensionen för två makar inte överensstämmer med den nu gällande. Enligt AFL skall pensionen till två pensionsberättigade makar motsvara 150 % av det för ensam pensionär gällande beloppet. F. n. utgör pensionen för två makar omkring 156 % av det för ensam pensionär gällande beloppet. Pensionsförsäkringskommittén har i uppdrag att ompröva den i AFL angivna relationen mellan pensionsbeloppen för en ensam pensionär och för makar. I tilläggsdirektiv till utredningen har jag uttalat att det torde stå klart att denna relation bör justeras.

Jag föreslår att pensionen för tiden intill utgången av juni 1968 för en ensam pensionär bestäms till 86,5 % av basbeloppet. För pensionen till var och en av två pensionsberättigade makar bör den i AFL angivna procentsatsen 67,5 gälla. Förslaget kräver ändring av 11 § första stycket lagen angående införande av AFL. Den andel av basbeloppet, varmed pensionen för pensionsberättigade makar skall utgå fr. o. m. den 1 juli 1968, får man ta ställning till när pensionsförsäkringskommittén lagt fram sitt förslag i denna fråga.

Bestämmelserna om fastställande av pensionspristal i 10 § lagen angående införande av AFL, om indextillägg i 11 § andra stycket samt om beräkning och utbetalning av folkpension i vissa fall i 12 § blir obehövligen efter basbeloppsanknytningen. Jag föreslår därför att 10 och 12 §§ upphävs samt att andra stycket utsluts ur 11 §.

Skulle konsumentprisindex stiga på så sätt att ett tjugofjärde indextillägg enligt nuvarande regler utlöses under tiden t. o. m. den månad då basbelopps-

anknytningen införs, dvs. juli 1967, bör en indexhöjning av pensionerna ske även om nästa basbeloppsändring inträffar senare. Genom en sådan anordning skapas garantier för att pensionen inte kan utgå med lägre belopp än vad som enligt äldre lagstiftning skulle ha gällt för juli 1967 efter en standardhöjning med 170 kr. för en ensam pensionär och 260 kr. för ett pensionärspar. Basbeloppsanknytningen bör därför kombineras med en garantiregel av detta innehåll. Jag förordar att så sker genom en övergångsbestämmelse till den tidigare förordade ändringen av lagen angående införande av AFL.

Standardhöjningar och indextillägg har de senaste åren fullt ut tillkommit ålders- och förtidspensionärer, som åtnjuter ersättning från yrkesskadeförsäkringen och vilkas pension utgår med tillämpning av 18 § andra stycket lagen angående införande av AFL. Också de pensionshöjningar som inträffar efter den 30 juni i år bör tillkomma dessa pensionärer utan reduktion. Jag förordar en övergångsbestämmelse härom.

Basbelopp fastställs för varje månad och utgör 4 000 kr. multiplicerat med det tal, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget under tredje månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Pensionspristalet gäller också för tredje månaden efter den som beräkningen av prisrelationen avser. Konsumentprisindex för en viss månad föreligger under den närmast följande månaden, då prisrelationen också beräknas. Tidigare har det inte varit tekniskt möjligt att använda det därvid framkomna basbeloppet eller pensionspristalet redan vid den närmast följande pensionsutbetalningen utan man har måst vänta därmed en månad. Det är enligt min mening önskvärt att pensionärerna så snabbt som möjligt får den höjning av pensionen som skall ske vid en ändring av basbeloppet. Enligt vad jag erfarit finns det nu tekniska förutsättningar att tillgodoföra pensionärerna dessa pensionshöjningar utan det hittillsvarande uppskovet på en månad. Pensionshöjningar som utlöses genom basbeloppets höjning kan på så sätt komma pensionärerna till godo redan andra månaden efter den som prisförändringen ägt rum. Jag föreslår att 1 kap. 6 § AFL ändras så att basbeloppet fastställs på grundval av prisläget under andra månaden före den som beloppet avser.

Kostnaderna för standardhöjningen kan beräknas till omkring 190 milj. kr. för budgetåret 1967/68. Årskostnaden för den tidigare utbetalningen av pensionshöjningar vid ändringar av basbeloppet kan beräknas till ca 15 milj. kr.

Beräkning av arbetsgivaravgifter

Gällande bestämmelser

Arbetsgivare skall enligt AFL för varje år erlægga avgift till sjukförsäkringen och till försäkringen för tilläggs pension på de löner som han betalat till sina anställda (19 kap. 1 §). Avgiftsprocenten till sjukförsäkringen är angiven i AFL (19 kap. 4 §) medan procentsatsen för avgiften till försäkringen för tilläggs pension fastställs särskilt. Senast har detta skett i lagen den 31 maj 1963 (nr 192) angående procentsatsen för uttag av avgift under åren 1965—1969 till försäkringen för tilläggs pension. Enligt sistnämnda lag stiger procentsatsen årligen.

De administrativa bestämmelserna om arbetsgivaravgifterna finns i *förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.* (omtryckt 1962: 396). Enligt förordningen avses med arbetsgivaravgift summan av arbetsgivarens avgifter enligt AFL samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring, m. m. Med avgiftsunderlag menas belopp varpå arbetsgivaravgift skall beräknas för arbetsgivaren och med utgiftsår det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall bestämmas (2 §).

Arbetsgivaravgift beräknas av riksförsäkringsverket (16 §). Uppgår arbetsgivaravgiften till högst 1 000 kr., skall avgiften, om verket inte bestämmer annorlunda, påföras i samband med slutlig skatt enligt bestämmelserna i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272). Verket kan bestämma att också högre avgift skall påföras på samma sätt (17 §). Avgifter för övriga arbetsgivare skall uppbäras av riksförsäkringsverket (18 §). Arbetsgivaravgift, som uppbärs av riksförsäkringsverket, debiteras under året näst efter utgiftsåret såsom slutlig avgift. I avräkning på den slutliga avgiften skall arbetsgivaren under utgiftsåret erlægga preliminär avgift (19 §).

Preliminär avgift för visst år skall utgå med belopp motsvarande arbetsgivarens under nästföregående år debiterade slutliga avgift. Är de för utgiftsåret gällande procentsatserna för avgiftsuttaget enligt AFL högre eller lägre än procentsatserna för det år som den sålunda debiterade slutliga avgiften avser, skall hänsyn tas härtill vid bestämmande av den preliminära avgiften (20 § första stycket).

Har slutlig avgift som avses i 20 § första stycket inte påförts arbetsgivaren, skall särskild beräkning ske av den preliminära avgiften. Därvid skall denna bestämmas till belopp, som beräknas så nära som möjligt komma att motsvara den slutliga avgiften (20 § andra stycket).

Särskild beräkning av preliminär avgift för visst år skall också göras, om det kan antas, att den slutliga avgiften för samma år kommer att avvika från den i 20 § första stycket angivna slutliga avgiften med minst en femtedel av sistnämnda avgift. Särskild beräkning kan ske också i annat fall, om skillnaden mellan eljest utgående preliminär avgift och den slutliga avgift som är att påräkna skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger (20 § tredje stycket).

Påfordr preliminär avgift kan för vinnande av bättre överensstämmelse med den slutliga avgift som är att påräkna genom jämkning bestämmas att utgå med annat belopp, om detta över- eller understiger den påfordrade preliminära avgiften med minst en femtedel av densamma. Jämkning kan ske också i annat fall, om ändringen av den påfordrade preliminära avgiften skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger (21 §).

Riksförsäkringsverket äger anmana arbetsgivare att lämna uppgifter för beräkning eller jämkning av preliminär avgift. Om den preliminära avgiften anses böra utgå med högre belopp än som följer av 20 § första stycket eller anses böra höjas genom jämkning, bör arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig, innan den preliminära avgiften bestäms eller jämkning sker (22 §).

Arbetsgivare, vilkens löneutgifter för år överstiger eller kan beräknas komma att överstiga 25 000 kr., är skyldig att snarast till riksförsäkringsverket anmäla ny eller väsentligt utökad verksamhet (23 §).

Arbetsgivare, vilkens arbetsgivaravgift uppbärs av riksförsäkringsverket, skall under varje år erlægga ett belopp motsvarande skillnaden mellan å ena sidan den preliminära avgiften för året ökad med den slutliga avgift, som debiterats under nästföregående år, och å andra sidan den i avräkning mot nämnda slutliga avgift påfordrade preliminära avgiften (24 §).

Det sammanlagda avgiftsbelopp, som en arbetsgivare har att erlægga under visst år (preliminär avgift för året jämte i förekommande fall skillnaden mellan slutlig och preliminär avgift för andra året dessförinnan), skall inbetalas senast den 18 februari, om det understiger 300 kr., och annars med en sjättedel senast den 18 i envar av månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december (25 §).

Riksförsäkringsverket utfärdar räkning på arbetsgivaravgift som skall uppbäras av verket. Räkningen skall översändas till arbetsgivaren senast den 18 januari (27 §).

Departementspromemorian

I promemorian erinras om att den preliminära arbetsgivaravgiften för visst år normalt skall utgå med ett belopp motsvarande den slutliga avgift som debiterats under nästföregående år och som avser året före sistnämnda år. Om den för det aktuella året fastställda procentsatsen för uttag av avgift till tilläggspensioneringen eller sjukförsäkringen är högre eller

lägre än procentsatsen för det år den slutliga avgiften avser, skall hänsyn dock tas härtill vid bestämmandet av den preliminära avgiften. Det sagda innebär att preliminär avgift för exempelvis år 1967 skall erläggas med belopp motsvarande den slutliga avgiften för år 1965 med den höjning som motiveras av att avgiftsprocenten inom tilläggs pensioneringen är 8,5 i stället för 7,5. Den preliminära avgiften för år 1967 beräknas alltså på grundval av den sammanlagda lönesumma som arbetsgivarna redovisat i de i början av år 1966 till de lokala skattemyndigheterna avlämnade arbetsgivaruppgifterna för år 1965. För varje år ligger lönesummorna två år tidigare till grund för avgiftsberäkningen. I promemorian framhålls att det är uppenbart att en sålunda bestämd preliminär avgift för visst år ofta måste komma att i betydande mån avvika från den slutliga avgiften för samma år, vilken ju grundas på det av arbetsgivaren under året faktiskt utgivna lönebeloppet.

En undersökning som gjorts inom riksförsäkringsverket visar att de slutliga arbetsgivaravgifterna för åren 1960—1964 uppgått till avsevärt högre belopp än summan av de för samma år preliminärt beräknade avgifterna. Skillnaden mellan de båda avgiftssummorna under sagda år — här benämnd regleringsavgifterna — framgår av följande tabell, i vilken också redovisas det för år 1965 beräknade avgiftsutfallet. Beloppen är angivna i milj. kr.

Utgiftsår	Slutlig avgift	Preliminär avgift	Regleringsavgift (kol. 2—kol. 3)	Regleringsavgift i % av preliminär avgift
1	2	3	4	5
1960	858,6	642,3	216,3	33,7
1961	1 187,0	824,8	362,2	43,9
1962	1 578,9	1 205,3	373,6	31,0
1963	2 288,6	1 702,4	586,2	34,4
1964	2 757,0 ¹	2 153,3 ¹	603,7 ¹	28,0
1965	3 178,9 ²	2 514,6 ¹	664,3 ²	26,4

¹ provisorisk siffra

² uppskattat belopp

Av tabellen framgår att regleringsavgifterna motsvarat i runt tal lägst 26 och högst 44 % av de preliminära arbetsgivaravgifterna.

I promemorian framhålls vidare att ett flertal omständigheter medverkat till att regleringsavgifterna blivit så stora. Vad angår åren 1960 och 1961 erinras om att särskilda schablonregler då måste tillämpas för beräkningen av de preliminära avgifterna. Dessa kan ha lett till att den preliminära avgiften blivit för låg. Höjningen av lönetaket för beräkning av arbetsgivaravgift till sjukförsäkringen från 15 000 till 22 000 kr. fr. o. m. den 1 januari 1963 kan vidare ha betytt mera än som beräknats vid debiteringen av de preliminära avgifterna för åren 1963 och 1964.

Orsaker som i övrigt bidragit till regleringsavgifternas storlek anges vara

att de för varje år stigande procentsatserna för avgiftsuttaget till tilläggs-pensioneringen har medfört att ett relativt stort antal arbetsgivare överförs från systemet med avgiftsuppbörd i anslutning till skatteuppbörden till systemet med direktuppbörd genom riksförsäkringsverket. Dessa arbetsgivare har fått betala slutlig arbetsgivaravgift för utgiftsåret utan att tidigare ha erlagt någon preliminär avgift för samma år. Vidare har arbetsgivare med nystartad verksamhet i en del fall av olika skäl inte hunnit påföras preliminär avgift för det första verksamhetsåret, varför också dessa debiterats slutlig arbetsgivaravgift utan att ha erlagt någon preliminär avgift.

Den främsta anledningen till den avsevärda skillnaden mellan summan av de slutliga och de preliminära arbetsgivaravgifterna torde enligt promemorian dock vara den betydande allmänna löneökningen under de aktuella åren. Redan en löneökning med 5 % om året — den faktiska löneökningen har på flera arbetsområden varit större — medför enligt gällande beräkningsgrunder i och för sig en skillnad på omkring 10 % mellan underlaget för den preliminära avgiften för visst år och underlaget för den slutliga avgiften för samma år.

I promemorian erinras härefter om de möjligheter till särskild beräkning av den preliminära avgiften och till jämkning av samma avgift som nu finns. Dessa möjligheter anses emellertid vara otillräckliga för att åstadkomma en väsentligt bättre överensstämmelse mellan de preliminära och de slutliga avgifternas belopp vid allmänt stigande löner. Med hänsyn till att skillnaden mellan de båda beloppen såsom framgår av tabellen i det föregående är mycket betydande bör enligt promemorian särskilda åtgärder vidtas. F. n. gäller enligt huvudregeln i 20 § första stycket förordningen angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. att vid bestämmandet av den preliminära avgiften hänsyn skall tas till ändringar i procentsatserna för avgiftsuttaget till tilläggs-pensioneringen. I promemorian föreslås att denna regel kompletteras med en bestämmelse att hänsyn också skall kunna tas till den allmänna löneutvecklingen. Att i författningstexten mera exakt ange när och i vilken omfattning hänsyn till löneutvecklingen skall tas anses inte böra komma i fråga. Det torde enligt promemorian vara tillräckligt med ett stadgande om att Kungl. Maj:t skall kunna förordna att vid bestämmandet av den preliminära avgiften hänsyn skall tas till mera betydande ändring som avgiftsunderlaget kan antas komma att undergå till följd av den allmänna löneutvecklingen.

Remissyttrandena

Förslaget i departementspromemorian har fått ett positivt mottagande av så gott som samtliga remissinstanser. *Svensk industriförening* ifrågasätter dock om inte med hänsyn till bl. a. det ansträngda läget på kreditmarknaden ikraftträdandet av de nya bestämmelserna skulle kunna framskjutas förslagsvis fem år.

I några yttranden anförts vissa synpunkter på de grunder efter vilka arbetsgivaravgifterna bör räknas upp med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen. LO erinrar om att en officiell förhandsbedömning av löneutvecklingen lämnas varje år i statsverkspropositionen. Några särskilda åtgärder behöver därför inte vidtas för att få ett underlag för avgiftsberäkningen. Svenska arbetsgivareföreningen samt Sveriges hantverks- och industriorganisation anser att anpassningen av avgiftsunderlaget till den allmänna löneutvecklingen bör kunna ske genom en anknytning till basbeloppet. Svenska landstingsförbundet påpekar att den förbättrade statistiken över löneutvecklingen och beräkningen av avtalsrörelsernas resultat kan tjäna som ledning. Svenska stadsförbundet önskar att förbundet bereds tillfälle att yttra sig om de generella grunder, efter vilka uppräkningsavses skola ske.

Departementschefen

Arbetsgivaravgifter enligt AFL samt avgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsverket m. m. debiteras och uppbärs gemensamt. Avgiften beräknas av riksförsäkringsverket på grundval av ett av verket för arbetsgivaren fastställt avgiftsunderlag, vilket motsvarar summan av faktiskt utgivna löner m. m. efter vissa avdrag. För debitering och uppbörd tillämpas två metoder. Enligt den ena debiteras avgiften på arbetsgivarens skattsedel som slutlig skatt och uppbärs i samma ordning som skatten. Enligt den andra debiteras avgiften på en särskild räkning som verket tillställer arbetsgivaren och avgiften uppbärs direkt av verket. Huvudregeln är att den förra metoden tillämpas när den sammanlagda avgiften uppgår till högst 1 000 kr. och den senare i övriga fall. Verket kan dock göra undantag i båda riktningarna.

Arbetsgivaravgift, som uppbärs av riksförsäkringsverket, debiteras såsom slutlig avgift under året näst efter det år då arbetsgivaren haft de löneavgifter m. m. som ingår i avgiftsunderlaget. I avräkning på slutlig avgift skall arbetsgivaren varje år erlagga preliminär avgift. Denna skall enligt huvudregeln utgå med ett belopp motsvarande den slutliga avgift, vilken debiterades under nästföregående år och som alltså avser löner under året före sistnämnda år. Om avgiftsprocenten enligt AFL för det år då den preliminära avgiften tas ut är större eller mindre än för det år som den sålunda debiterade slutliga avgiften avser, skall hänsyn dock tas härtill vid bestämmandet av den preliminära avgiften. Det sagda innebär att den slutliga avgiften för t. ex. år 1966 debiteras år 1967 och erläggs under år 1968. Från den slutliga avgiften dras den preliminära avgiften för år 1966 av. Denna preliminära avgift är normalt lika med den slutliga avgift som debiterats år 1965 och som alltså avser år 1964. Härav framgår att till grund för den preliminära avgiften för ett visst år ligger i princip lönesummorna två år tidigare.

Erfarenheten har visat att de gällande beräkningsreglerna leder till att

det uppkommer en avsevärd skillnad mellan den preliminära arbetsgivaravgiften för ett visst år och den slutliga avgiften för samma år. Av departementspromemorian framgår att skillnaden mellan de båda avgiftssummorna — den s. k. regleringsavgiften — för åren 1960—1965 motsvarade i runt tal lägst 26 och högst 44 % av de preliminära avgifterna. I kronor räknat har regleringsavgifterna under de aktuella åren varierat mellan 216 och 664 milj. kr. Det senare talet som avser år 1965 är ett uppskattat belopp. Ett flertal omständigheter har medverkat till att regleringsavgifterna blivit så stora. Den främsta orsaken torde vara den betydande allmänna löneökningen från år till år. Redan en löneökning med 5 % om året medför enligt gällande beräkningsgrunder i och för sig en skillnad på omkring 10 % mellan underlaget för den preliminära avgiften för ett visst år och underlaget för den slutliga avgiften för samma år.

Särskild beräkning av preliminär avgift kan ske bl. a. om skillnaden mellan preliminär avgift enligt vanliga regler och den slutliga avgift som är att påräkna skulle bli mera betydande eller annan särskild omständighet föreligger. Denna bestämmelse är emellertid inte avsedd att tillämpas så generellt att man kan beakta den skillnad mellan preliminär och slutlig avgift som beror på en fortgående löneökning. Den eftersträfvade bättre överensstämmelsen mellan den preliminära avgiften och den slutliga avgiften torde inte heller kunna nås med tillämpning av reglerna om jämkning av preliminär avgift.

Åtgärder bör därför vidtas så att skillnaden mellan de preliminära och de slutliga avgiftsbeloppen kan bli mindre. I promemorian föreslås att 20 § första stycket förordningen angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. kompletteras med en regel om att vid bestämmandet av den preliminära avgiften hänsyn skall kunna tas till mera betydande ändring som avgiftsunderlaget kan antas komma att undergå till följd av den allmänna löneutvecklingen. Enligt förslaget bör det ankomma på Kungl. Maj:t att förordna härom och att ange de generella grunder efter vilka avgiftsunderlaget skall räknas upp.

Den bärande tanken i promemrieförslaget att den preliminära avgiften bör kunna beräknas efter sådana grunder att den beloppsmässigt nära motsvarar den slutliga avgiften har så gott som undantagslöst fått ett gynnsamt mottagande vid remissbehandlingen. Jag förordar att förslaget genomförs. Ändringen bör träda i kraft den 1 januari 1968.

Hemställen

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1) *lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,*

2) *lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring,*

3) *förordning om ändrad lydelse av 20 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.*

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*¹.

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över de under 1) och 2) upptagna förslagen för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

¹ Bilagan har här uteslutits. Den är likalydande med den bilaga som är fogad vid propositionen.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 13 mars 1967.

Närvarande:

f. d. justitierådet Lind,
justitierådet SÖDERLUND,
regeringsrådet ÅBJÖRNSSON,
justitierådet BRUNNBERG.

Enligt lagrådet den 9 mars 1967 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 februari 1967, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring* och 2) *lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av kanslirådet Ingrid Hilding.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Ingrid Hellström

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på
Stockholms slott den 17 mars 1967.*

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 13 mars 1967 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 24 februari 1967 remitterade förslagen till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring och lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring.

Föredraganden upplyser, att lagrådet lämnat förslagen utan erinran och anför.

Folkpensionskostnaderna

Då hänsyn tas till de av mig förordade lagändringarna kan statens kostnader för folkpensioner för budgetåret 1967/68 beräknas enligt följande sammanställning.

Pensionsförmån	Beräknat antal personer			Statens kostnader 1967/68 milj. kr.
	Jan. 1967 1966/67	Jan. 1968 1967/68	Förändring	
Ålderspension	873.000	898.000	+ 25.000	4.130
Förtidspension.....	163.000	167.000	+ 4.000	760
Hustrutillägg	44.000	45.000	+ 1.000	117
Änkepension				
huvudfall	57.500	64.000	+ 6.500	303
övergångsfall	32.500	29.000	— 3.500	115
Barnpension m. m.	34.500	34.000	— 500	63
Invaliditetser- sättning m. m.	9.000	9.500	+ 500	47
Summa	1.213.500	1.246.500	+ 33.000	5.535

Med hänvisning till sammanställningen föreslår jag, att anslaget till folkpensioner för budgetåret 1967/68 förs upp med 5 535 milj. kr. Det innebär i förhållande till anslaget för innevarande budgetår en ökning med 560 milj. kr. Härav belöper 190 milj. kr. på den föreslagna standardhöjningen, 120 milj. kr. på ökningen av antalet pensionärer och 250 milj. kr. på kostnadsökningar till följd av värdesäkringen av folkpensionerna vid inträffade och beräknade prisförändringar. I sistnämnda belopp ingår 15 milj. kr. för den av mig förordade snabbare utbetalningen av sådana pensionshöjningar som sker i samband med ändringar av basbeloppet.

Statens folkpensionskostnader under nästa budgetår kan alltså beräknas till 5 535 milj. kr. Kommunernas kostnader för bostadstilläggen inom folkpensioneringen kan för samma tid uppskattas till ca 600 milj. kr. De totala folkpensionskostnaderna under budgetåret 1967/68 kan därmed beräknas uppgå till drygt 6 100 milj. kr.

Allmänna sjukförsäkringsfonden

Enligt 19 kap. 1 § lagen om allmän försäkring skall arbetsgivarna erlagga avgift till bl. a. sjukförsäkringen. Arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen utgjorde enligt nämnda paragraf och 19 kap. 4 § i lydelsen före den 1 januari 1967 1,5 % av löner upp till 22 000 kr. för år räknat. Av avgiften skulle 11/15 användas till bekostande av utgifterna för tilläggssjukpenning i vad den svarade mot inkomst av anställning. Beloppet fördelas mellan försäkringskassorna i förhållande till deras utgifter för sådan sjukpenning. Kungl. Maj:t äger dock med riksdagen bestämma, att viss del av beloppet i stället skall ingå till en fond, allmänna sjukförsäkringsfonden, vilken förvaltas enligt grunder som fastställs i samma ordning. Före den 1 januari 1963 gällde i princip likartade bestämmelser i fråga om arbetsgivarnas bidrag till utgifterna för tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring och för tilläggsspenning enligt lagen om moderskapshjälp.

Fr. o. m. den 1 januari 1967 gäller enligt 19 kap. 1 och 4 §§ lagen om allmän försäkring att arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen utgör 2,6 % av löner upp till sju och en halv gånger basbeloppet. Av avgiften skall 19/26 användas till bekostande av utgifterna för tilläggssjukpenning i vad den svarar mot inkomst av anställning.

När arbetsgivarnas bidrag till kostnaderna för löntagarnas tilläggssjukpenning och tilläggsspenning ursprungligen fastställdes beräknades det, att dessa bidrag skulle komma att svara för ungefär 60 % av kostnaderna för nämnda ändamål. Detta antagande har legat till grund för finansieringsreglerna t. o. m. år 1966. F. n. är riktmärket för arbetsgivarnas tillskott till utgifterna för löntagarnas tilläggssjukpenning satt till 75 % av utgifterna.

Under åren 1955—1958 översteg arbetsgivarbidragen procenttalet 60. Det överskjutande beloppet har i enlighet med statsmakternas för varje särskilt år fattade beslut fonderats i allmänna sjukförsäkringsfonden. För åren

1959 och 1960 har den för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning avsedda delen däremot inte uppgått till beräknade 60 % av utgifterna. För år 1959 ansågs detta inte kräva någon åtgärd. För år 1960 återfördes från fonden det belopp varmed arbetsgivarbidragen för ifrågavarande ändamål understeg 60 % av utgifterna. Motsvarande återföring gjordes också för åren 1961 och 1962. För åren 1963 och 1964 har till fonden överförts de belopp varmed arbetsgivarnas avgifter för tilläggssjukpenning för anställda översteg 60 % av kassornas utgifter för sådan sjukpenning (prop. 1965: 45, L²U 41, rskr 229).

Riksförsäkringsverket har tagit upp frågan om ytterligare överföring av medel till fonden. Verket upplyser, att arbetsgivaravgifterna för åren 1965 och 1966 till löntagarnas tilläggssjukpenning beräknas överstiga försäkringskassornas utgifter för detta ändamål med omkring 35 respektive 20 milj. kr.

Verket upplyser vidare att allmänna sjukförsäkringsfonden den 30 juni 1966 uppgick till 343,4 milj. kr.

Riksförsäkringsverket anser att intet talar emot att den nämnda 60-procentregeln tillämpas även för åren 1965 och 1966. Verket förordar att till allmänna sjukförsäkringsfonden överförs de belopp varmed arbetsgivaravgift för åren 1965 och 1966 till tilläggssjukpenning för anställda överstiger 60 % av de under respektive år i de allmänna försäkringskassorna bokförda utgifterna för sådan sjukpenning.

Allmänna sjukförsäkringsfonden har till syfte att utgöra en reserv vid tillfälliga påfrestningar på försäkringens finanser. Överskott av den art som riksförsäkringsverket redogjort för har hittills överförts till fonden. Någon anledning att överge denna praxis föreligger inte. Jag förordar att till allmänna sjukförsäkringsfonden överförs de belopp varmed arbetsgivarnas avgifter för tilläggssjukpenning för anställda för vart och ett av åren 1965 och 1966 överstiger 60 % av kassornas utgifter för sådan sjukpenning under de angivna åren.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer föredraganden att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att

dels antaga de i det föregående nämnda lagförslagen samt det vid statsrådsprotokollet den 24 februari 1967 fogade förslaget till *förordning om ändrad lydelse av 20 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.*,

dels besluta att till allmänna sjukförsäkringsfonden skall överföras de belopp, varmed arbetsgivarnas avgifter för vart och ett av åren 1965 och 1966 till tilläggssjukpenning, i vad den svarar mot inkomst av anställning, överstiger 60 % av de under nämnda år i de allmänna försäkringskassorna bokförda utgifterna för ifrågavarande ändamål,

dels ock till Folkpensioner för budgetåret 1967/68 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 535 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlästas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten